

Openingswoord tentoonstelling 'Half werk' bij WILLIE

door Jan van Kessel (www.janvankessel.eu)

Ik heb een cadeautje bij me. Een cadeautje voor onderweg. We zijn allemaal onderweg, op weg naar. Dan kan het fijn zijn om een klein presentje bij je te hebben. Misschien verwerp je het, misschien geef je het een plek in je hart. Dit is mijn cadeautje, voor jou Willie en voor alle aanwezigen hier.

Heb geduld met alles wat onopgelost is in je hart
en probeer je vragen met liefde te bezien,
als kamers die gesloten zijn
of als boeken in een volslagen vreemde taal.
Zoek nog niet naar antwoorden.
Die kunnen je nog niet gegeven worden,
omdat je niet in staat zou zijn ze te leven.
En het gaat erom alles 'te leven'.
Leef nu de vragen.
Misschien zul je dan geleidelijk,
zonder het te merken,
jezelf, ooit op een dag,
in het antwoord terugvinden.

Rainer Maria Rilke

Dit is herkenbaar voor me, in de zin dat ik de neiging heb niet te leven als het antwoord er niet is. Ik mot en zal antwoord op mijn vragen hebben. Tot die tijd verdoe ik mijn leven, zo lijkt het althans. Ik ben te hooi en te gras bezig, pluk hier en daar een wijsheid vandaan, plak die op mijn beeldscherm en ga, soms fluitend, vaak fronsend, aan het werk. En denk dan dat ik leef.

Er is een sterke drang in mezelf om slimmer te zijn dan het leven. I want to outsmart life. Ik kom er geregeld mee op de koffie, zoveel is zeker. Ik ben er ook nog steeds geen klap wijzer van geworden. Om de doodeenvoudige reden dat het leven een mysterie is. En dat gunt je gerust een kijkje in haar binnenste, maar het hele plaatje biedt ze je niet aan. Daarom noemen we het ook een mysterie. Het mysterie drukt je met de neus op de feiten. Je hebt ermee te leven, of je het wilt of niet. Er ligt ook troost in het mysterie, het biedt je namelijk zijn eigen zekerheid. Dus leef nu de vragen en misschien zul je dan geleidelijk, zonder het te merken, jezelf, ooit op een dag, in het antwoord terugvinden.

Het is menselijk, diepmenselijk dat je vragen hebt. En niets menselijks, dunkt me, is jou, Willie vreemd. Er leven vragen. Vragen zoals: Wat wil en wilde de gemeente? Waarom handelt een mens, een instantie zoals hij handelt? Hoe moet het nu verder? Zal er zich ooit weer zo'n kans voordoen als in het Havenkwartier? Is er een schuldige in deze? Wat is mijn eigen rol in dit verhaal?

Ach, Willie. Ik weet het nog goed. Zo'n jaar of tien geleden. Je drentelde daar, aan de overkant van de rivier. Je speelde in en om het vervallen IJsselhotel dat tijdelijk dienst deed als je commandocentrum. Je paradeerde in je korte broek. Willie.

Willie die niet van half werk houdt. Een korte broek is voor hem ook een hele broek, geen halve. Herrie maken, lol trappen. Maar met een doel. De KUNST. DE KUNST. Er moest en zou een laagdrempelig podium komen voor muziek, en kunstenaars. En dat kwam er. De jeugdpuistjes waren uitgedrukt, de korte broek werd ingeruild. Willie werd volwassen. Het IJsselhotel werd ingeruild voor het Havenkwartier.

En op een dag komt dan de vraag, een cruciale vraag. Je wist van meet af aan dat ze ooit zou komen. Ze waaierte al rond, dook af en toe als een schim op. En verdween weer. Ze greep je even bij de kladden, zoals een vraag kan doen. Ze kwam op, en ze ging weer. Alleen als je aandacht aan haar besteedt blijft ze bij je. Maar vergis je niet in vragen! Ze zijn hardnekkig. Ze kloppen net zo lang bij je aan totdat je er achter komt dat je de deur open moet doen. Nodig de vragen uit op de thee, word vrienden met de vragen en dan lossen ze op. Dan vind je jezelf op den duur, zonder dat je er erg in hebt gehad, terug in het antwoord. Doe je dat niet, dan blijven ze spoken.

En waarom blijft die vraag zo hangen, die vraag waarvan je wist dat hij ooit aan je gesteld zou worden, maar die je misschien weggedrukt had? Waarom? Omdat de vraag je iets te zeggen heeft. Het is een vraag die van je vraagt om je opnieuw te bezinnen, terug te gaan naar de bron. Waar is het ooit allemaal om begonnen? De vraag haalt je uit je vertrouwde, comfortabele stoel vandaan. Hij trekt en zuigt aan je. Niet om je te tarten, niet om je te pijnigen. De vraag wil je van je stuk brengen, wil je uit het lood slaan. De vraag wil je ten diepste schokken. Het is de enige manier om jou Willie, maar ook anderen, te transformeren. Als iets je van je stuk kan brengen, wil het immers niets anders zeggen dan dat het tot je door begint te dringen dat wat je tot dusver hebt geloofd niet waar is. En om met Osho te spreken: Alleen de waarheid kan je zo van je stuk brengen, alleen de waarheid werkt zo verwoestend, omdat ook alleen de waarheid iets kan creëren.

Terug naar de ernst van de zaak.

Kunstenaars zijn de boodschappers van de wereld. Ze laten een wereld zien die er in hun ogen al is, maar waar wij, mensen, achteraan hobbelen. Wij maken deel uit van het peloton dat eerst wil zien, voordat het gelooft. Een kunstenaar is een alchemist, een tovenaars, een ziener van het Al. Hij is broodnodig in een wereld die almaar meer onttovert. De kranten staan er dagelijks vol mee, de magie verdwijnt, de keiharde materie, de harde munt regeert. Juist in dit soort tijden is een bundeling van krachten nodig. Willie bereikt meer en heeft meer bereikt als collectief dan het ooit als eenling voor elkaar zal krijgen. Een grashalm is teer en kwetsbaar. Maar bundel eens tien tot vijftien grashalmen. Je hebt een stevig koord gemaakt, waarin allerlei kwaliteiten vertegenwoordigd zijn! Los daarvan: je hebt als kunstenaars en als boodschappers ook nog een verantwoordelijkheid op je geladen. En zeker nu. Het is crisis. Iedereen heeft het erover. Crisis. Nu wil het dat het woord crisis uit het Grieks komt en niets anders betekent dan: KANS.

Ik herken het. De neiging bestaat nu om te gaan voor eigen gewin. Pakken wat je pakken kan, een lege portemonnee is niet te eten. De gemeente pakt de crisis aan om op de centen te letten, Willie kiest daarentegen, wellicht met pijn in het hart, eieren voor zijn geld. Een verstandige keuze. Een wijze keuze.

Ik snap ook dat Willie af en toe treurt, verdrietig is. Je weet wat je hebt. Het paradijs was een mooie plek. Maar een man, in de bloei van zijn leven, hoort aan de oproep gehoor te geven. Blijkbaar trekt het leven nu aan de bel, Willieboy. Juist nu. Je hebt een naam opgebouwd, je hebt een sfeer gecreëerd, een complete scene in een stad, een heel havenkwartier omgetoverd van een plek waar je nog niet dood wil liggen tot een hof van Eden. En nu moet je, anders zul je er eerloos sterven, dit paradijs verlaten. Het leven vraagt dit van je. Dit vertrek is als doodgaan, maar ditmaal is het een sterven om opnieuw geboren te worden. Vertrek voordat metaalmoeheid je helemaal zal uitputten, Willie

Beste Willie, het leven is geen kwestie van of. Het leven is overvloed, het leven is en, en nog eens en. Dus, Willie, stap over je twijfels heen, geniet van het feit dat je even in een identiteitscrisis verkeert, leef met de vraag, en blijf nog lang bij ons. We horen wel weer van je. En ooit, ooit zul je de gemeente dankbaar zijn. Dankbaar dat je hier niet kon blijven. Dankbaar dat je weer op weg werd gestuurd. Om jezelf opnieuw uit te vinden, om jezelf weer op te bouwen. Dankbaar dat verandering de enige constante in dit leven is.